

Postavitve razstave v obliki diatonične harmonike.
Foto: Adela Pukl, 3. 6. 2015.

Značilni inštrumenti Hoyer tria.
Foto: Adela Pukl, 3. 6. 2015.

RAZSTAVA AMERIKANEC NA OBISKU V STARI DOMOVINI

V Muzeju Ribnica so 18. marca 2015 odprli razstavo o slovenskem izseljencu Matiju Arku, rojenem v Sodražici pri Ribnici, ki se je kot mladenič leta 1904 izselil v Ameriko, kjer je bil poznan kot Matt Hoyer. Razstava je nastala v sodelovanju Muzeja Ribnica in Glasbenonarodopisnega inštituta ZRC SAZU s finančno podporo Ministrstva za kulturo, Občine Ribnica in Občine Sodražica.

Avtorja razstave doc. dr. Drago Kunej in dr. Rebeka Kunej, sodelavca Glasbenonarodopisnega inštituta ZRC SAZU, sta na razstavi predstavila do sedaj slabo raziskano delovanje, pomen in vpliv Matta Hoyerja. Razstava *Amerikanec na obisku v stari domovini / The American goes back home* odstira pomen Slovenca Matija Arka, ki je v Ameriki s prepletanjem slovenske ljudske glasbe in različnih oblik ameriške popularne glasbe tistega časa postavil temelje t. i. polka glasbi. Kot sta zapisala avtorja na razstavi, o »njegovem glasbenem ustvarjanju vemo v Sloveniji zelo malo. S pričujočo razstavo želimo opozoriti na njegovo delovanje, kar nakazuje tudi simbolični naslov razstave, ki smo si ga izposodili z ene od plošč iz tistega obdobja.« Že Igor Cvetko je leta 2007 na razstavi Slovenskega etnografskega muzeja *Zvoki Slovenije: od ljudskih godcev do Avsenikov* izpostavil pomen Hoyer tria. Pričujoča razstava prinaša vpogled v pomen t. i. polka glasbe med slovenskimi izseljenci, predvsem v Clevelandu, in opozarja na pomembnost upoštevanja gramofonskih plošč za raziskovanje plesnih viž. Na razstavi so predstavljeni življenjska in glasbena pot Matta Hoyerja, delovanje Hoyer tria in njihova diskografija (pa tudi številni ponatisi plošč). Zanimivo je, da je ta glasbena zasedba snemala plošče le med letoma 1924 in 1929. Del razstave je namenjen začetkom snemanja gramofonskih plošč na splošno ter predstavitvi in trženju gramofonskih plošč Hoyer tria. Cleveland še danes velja za enega najmočnejših »središč« slovenskih izseljencev v ZDA. Njihova povezanost s slovensko kulturno dediščino se v veliki meri odraža prav v glasbi. To s svojim dejavnim delovanjem med slovenskimi izseljenci do-

kazuje tudi The National Cleveland-Style Polka Hall of Fame and Museum. Kot je zapisano na razstavi: »Cleveland je postal središče polka glasbe, ki je izhajala iz domačega izročila in se prepletala s popularnimi glasbenimi tokovi v Ameriki. Slovenski izvajalci so veliko pripomogli k oblikovanju in širjenju te glasbene zvrsti, Matta Hoyerja in njegov trio pa imajo mnogi za začetnika slovenske polka glasbe v ZDA.« Avtorja na razstavi izpostavita tudi druge slovenske izseljence (npr. Frankieja Yankovica), ki so vplivali na razvoj te glasbene zvrsti.

Poseben razdelek na razstavi je bil namenjen predstavitvi plesa zibenšrit (tudi z vključitvijo avdiovizualnega posnetka), ki je bil razširjen v Ribnici in njeni širši okolici. Plesno vižo zibenšrita pa je leta 1926 posnel tudi Matt Hoyer.

Na razstavi je bilo predstavljenih le nekaj predmetov, ki žal niso bili Hoyerjevi: diatonična harmonika, bendžo in kitara – sicer glasbila, ki so bila značilna za Hoyer trio – ter gramofon iz obdobja, ko je plošče snemal tudi Hoyer trio. Izvirni ohranjeni predmeti so le gramofonske plošče. Vendar pa smo obiskovalci na razstavi lahko prisluhnili devetim digitalnim »presnetkom« Hoyerjevih plošč in tako poslušali *Empajriš, Clevelandski valček, Pošter tanc, Terezinka, Ptičja volhčet – šotiš, Šuster polka, Hojer valček* in polko *Na poskok*. Maloštevilne predmete na razstavi je vizualno nadomestilo domiselno oblikovanje doc. dr. Sonje Ifko, ki je zbrane vsebine v osrednjem prostoru postavila v obliki diatonične harmonike. Dvojezična (slovensko-angleška) razstava je bila v prostorih Rokodelskega centra v Ribnici na ogled od 18. marca do 15. avgusta 2015. Od 28. oktobra 2015 do konca leta pa je na ogled v dvorani Gasilskega društva Sodražica, v rojstnem kraju Matija Arka.

Konec leta izide tudi monografija Draga Kuneja in Rebeke Kunej *Glasba z obeh strani: Gramofonske plošče Matije Arka in Hoyer tria*, ki bo zaključila skupni projekt.

Upam, da bo ta projekt dobra spodbuda za nadaljnje raziskave in razstave o glasbenem ustvarjanju slovenskih izseljencev.

* Adela Pukl, mag. etn., viš. kust., Slovenski etnografski muzej, Metelkova 2, 1000 Ljubljana; adela.pukl@etno-muzej.si.